

Xosé Neira Vilas e Anisia Miranda: compromiso con todo o que fai BEN

Loli Beloso Neira

O que máis feliz me fai é: "ser útil aos demais". Anisia sempre dicía: "sinto pracer ao dar e compartir".

"Adiante, ter ilusión"

Cada vez que estabamos o meu home e mais eu con Xosé Neira Vilas agasallábanos con estas palabras, deixando en min unha fonda pegada. Son un elixir nesas intres baixos, que ás veces todos temos, polo que boto man delas e deste xeito non afogo; os meus pulmóns, o meu corazón échense de osíxeno, paz, ledicia... de cousas maravillosas que o noso querido e inesquecible amigo sabía dar a todos. Os seus brazos sempre estaban abertos para agarimarnos, para acubillarnos, para... todo. El só ansiaba facernos felices. Tanto que dedicou a súa vida a Galicia e aos demais na compañía da doce Anisia Miranda, a súa muller, quen un día deixa o seu país natal, Cuba, para que a súa metade puidera vivir e desfrutar da nosa terra. "Vin para aquí para que Pepe pase unha boa vellez", confesoume ela cando a coñecín na Fundación, que os dous botaron andar en Gres (Vila de Cruces) na casa, onde o seu home veu á vida hai oitenta e sete anos.

Nos días que nos xuntabamos con Neira, falábanos con certa nostalgia das diferentes etapas da súa vida: dende a nenez, axudando no agro, dado que era fillo de modestos campesiños, así como cando foi carteiro, traballo que facía antes de ir á escola polo que se erguía ao abrir o día. Asemade, cando estudou contabilidade por correspondencia coa axuda dos pais que con moito sacrificio lle pagaron; axiña, acadou traballo de contable no serradoiro do lugar onde estivo ata que con vinte anos toma a decisión de ir para

De noivos

Arxentina. A miúdo, contaba que non emigrara por problemas económicos (a pesar das moitas carencias que aquí se estaban a padecer) nin políticos, senón porque quería estudar.

Non retoma ata pasado moito tempo, sen esquecer as vivencias en Galicia, os nosos costumes, a nosa cultura. Era tan profundo o seu sentimento cara ao noso que un bo día o seu corazón baleira o que tiña tan agariñosamente gardado, escribíndoo coma se dunha autobiografía se tratase, nun libríño que é como unha Biblia para os galegos. Nel, con moito tino, vai debullando o seu pasado e reflicte a marxinalización na que vivían os campesiños e os seus fillos na posguerra en Galicia.

Concibiuno na cafetería A Vella Viena en Buenos Aires, cuxo primeiro lector foi o camareiro ourensán Evencio. Estou a falar de "Memorias dun neno labrego", publicado nesta cidade no ano 1961 co selo da súa editorial Follas Novas.

Xa daquela, non era doado atopar traballo en ningures e na Arxentina pasaba o mesmo, de feito aló foi panadeiro, representante de madeiras, contable, repartidor... entre outras cousas, sen esquecer o tempo que lle adicou aos estudos de xomalismo. No país do tango, atopou algo co que el non contaba: coñecer a galegos como Luís

Seoane, Rafael Dieste, Blanco Amor, Lorenzo Varela... que representaban unha Galicia totalmente descoñecida para el. Estas persoas que se exiliaron alí estaban a levar un labor de compromiso e lealdade cara a nosa terra e lingua excepcionais. Neira únese a eles dun xeito incondicional.

Foi nunha conferencia de Suárez Picallo onde coñece ao seu grande amor: Anisia, recoñecida escritora de orixe cubano, de pais galegos que emigraran na procura dunha vida mellor, dado que Galicia estaba asolagada nun mar de miseria. Dende o momento en que se coñecen xamais se separan. En Buenos Aires asisten xuntos a clases que impartían persoeiros da nosa cultura como Blanco Amor, Ramón de Valenzuela, Alberto Vilanova, transmitíndolles puro patriotismo que os acompañou mentres viviron.

A beira do río da Plata tamén coñeceron a Isaac Díaz Pardo a través do magnífico pintor Luís Seoane. Con Isaac estiveron en varias ocasións na fábrica, que este fundou cos nosos intelectuais no ano 1955, no lugar da Magdalena a 108km da capital Arxentina. Pepe adoitaba dicir que cando este os visitaba convidábaos a comer "pez rey" no restaurante Nino. Na casa deles só quería comer filloas que facía Anisia.

Así mesmo, tiveron relación con galegos que prosperaron na América como é o caso de Jesús Canabal que emigrou a idade de trece anos e chegou a ter unha das maiores papeleiras de Sudamérica no Uruguay. Foi un boísimo mecenas sempre disposto a colaborar en calquera iniciativa cultural. Doou unha importante cantidade de dólares (55.000) para o Primeiro Congreso da

Emigración Galega que se celebrou en 1956, no que Neira era o secretario da comisión organizadora. Tamén Anisia aportou o seu gran de area, incluso ese día vestiuse de galega.

Outro emprendemento deles foi a Editorial Follas Novas que primeiro funcionou como distribuidora onde promocionaban o libro galego en América Latina. Velaquí as palabras de Seoane: *"Os dous, coa súa maleta de libros galegos indo de sociedade en sociedade para tratar de vender o invendible: os libros. Perdendo cartos e recobrando vontades para Galicia"*.

Organizaban encontros no seu fogar con mozos os sábados que Anisia amenizaba.

Na quinta provincia galega, Neira ocupou o cargo de secretario das Xuventudes Galeguistas.

En xullo de 1961 o matrimonio decide irse para Cuba xa que en 1959 trunfara a revolución popular. Derrotaran a Batista e pasara a gobernar Fidel Castro.

Na illa seguen na militancia, non só por Galicia, senón tamén por Cuba. Consequindo un vínculo moi forte entre estas dúas terras.

Anisia funda as revistas infantís ZUNZÚN e BIJIRITA para nenos máis pequenos. Traballa con Nicolás Guillén e Alejo Carpentier.

Pola outra banda, Pepe estivo ao fronte do Departamento de Relacións Internacionais. Entrou en contacto con organismos coma a UNESCO, a FAO e a ONU. Creou unha sección galega no Instituto de Literatura e Lingüística que dirixiu durante vinte e dous anos...

Despois de moito tempo na emigración, Xosé vén por primeira vez a

Neira e Anisia con Otero Pedrayo en Bos Aires

Galicia coa súa muller no ano 1972. Fan máis viaxes ata que animados polo seu amigo Díaz Pardo en 1992 retoman definitivamente para continuar co seu compromiso de "facer ben". Un bo testemuño é este parágrafo dunha carta de Anisia a Isaac: *"El corazón se pone grande cuando uno se siente útil. Espero que algún día podamos compartir contigo esta felicidad de hacer"*.

Unha vez establecidos en Gres, man a man daban charlas, conferencias polas escolas, universidades e centros culturais tanto aquí coma fóra e todo de xeito altruísta.

En outubro de 2009, Anisia déixanos para sempre, e o noso amigo, un dos máis insignes escritores da nosa terra, quedou moi afectado. Pasado un tempo e sen ganas de facer nada, volve aos centros escolares. Volve a escribir...volve á loita que un día emprendera coa compañeira de toda a vida.

A súa mente era un xermolo de creatividade, de entusiasmo sen descanso. Chegou a publicar catro libros ao ano! Nestes seis anos sen

Anisia, Pepe deunos unha grande lección: saber vivir sen un ser querido, pero vivindo con el. Tíña presente cada día, cada hora, cada minuto. Compartían as mesmas inquedanzas, estaban moi unidos, pero é que facer cousas a favor dos demais une de verdade. Dentro del había un xerador de enerxía positiva, luz e amor ao que todos nos conectabamos.

Sentíase un xomaleiro das letras. Eu penso que foi un xomaleiro de moitas máis cousas: de xenerosidade, de humildade, de agarimo... un xomaleiro produtivo co que podíamos contar en calquera momento e situación.

A mala nova de que Xosé emprendera esa viaxe sen retorno golpeou fortemente o meu corazón, que chora semellante perda. Pensar que xamais o verei é un tormento que me resulta difícil aceptar; ante esta situación, hai uns días, visitei o acivro de Anisia, que vive permanentemente na súa Fundación; pódese ver cando se queira pola mañá, pola tarde, de noite... Díxome ao oído que no mes de outubro Pepe e Anisia veñen para estar unha longa tempada entre nós. Veñen en forma de melodía de amor que se pode ver e sentir nas moreas de boliñas vermellas que o van adornar como sinal do seu cariño inmortal, ante isto o meu corazón deu un chimpito de ledicia e ao mesmo tempo escoitei as palabras tan fermosas de Neira: *"Adiante, ilusión, facer..."* A min, non me dá chegado outubro!

24-07-2015 Entrega da medalla de ouro de Galicia a Neira en Santiago de Compostela (foto Jesús Chan)

Carta a Xosé Neira Vilas

Querido Pepe, non sabes como te botamos de menos. Todos falan da marabillosa herdanza que nos deixaches: "A túa obra humana e cultural". Falan do bo que eras. Tesme dito que che gustaría que te lembrasen: "Coma unha boa persoa". E así está a suceder. Os nenos fan traballos sobre Xosé Neira Vilas fermosísimos. Quérenche pola vida. Que o saibas!

Dille á nosa Anisia que estes días coñecín a un misioneiro de Nicaragua, o padre Rodolfo, quen ten ao seu amparo a tres centos sesenta nenos e que, a pesar de que case non teñen unha codia de pan para levar á boca, son felices e moi agarimosos.

Pepe, aínda hai boas persoas, a este sacerdote, que vén un mes todos os anos a Pontevedra, acubíllao na súa casa unha muller que se chama Cheli, e Dori, a miña amiga a quen ti coñeciches, apoíaos.

Veume á cabeza que Anisia morría polos nenos, así que decidín mandar un chisquiño de diñeiro para estes rapaces. Que che parece?

Como ben sabes os beneficios do meu libro sobre vosoutros son para fins benéficos e para a investigación do cancro da Fundación de Medicina Xenómica que dirixe o doutor Ángel Carracedo, quen anda baldado polo mundo na procura de cartos. El tamén doa parte do seu salario á ciencia, pois aquí quen supostamente debería axudalo como se di na Arxentina: "No le da bolilla". Cústalle suor soste este equipo de científicos, un dos mellores do mundo. Agora, parece que os galegos están a concienciarse do importante e caro que é investigar, polo que están xurdindo gromiños esperanzadores.

No seu día, díxerame o doutor Carracedo que eu ía ser un exemplo

Actuación do Dúo Fiveda na presentación dun libro de Loli Beloso en Torneza. 21-11-2015

para outras persoas e que tiña a certeza de que lle ían chover doazóns. Oxalá sexa verdade!

Non estaría demais que algún dos moitos ricos que hai en Galicia se lembrasen del. Malia que moitos pensen que non, as enfermidades tócanos a todos por igual e a investigación é o único que nos pode salvar.

Con amigos vou organizar a FESTA DA INVESTIGACIÓN, este ano ímoslla dedicar a Díaz Pardo e a Mimina. Gústache a idea?

Cantos máis sexamos nesta loita. Mellor! Non si?

Como dicía o noso amigo Isaac: "No servizo a Galicia facemos falta todos. O que falta é xente que queira servila de verdade".

O mesmo pasa coa ciencia. Pero é que eu coa axuda de todos quero darlle unha patada ao cancro.

Ah! Esquecía contarche algo que sei que che vai encantar: O pasado Cultural Víctor Freixanes convidoume a unha pequena homenaxe que che fixeron, pois ben, non te imaxinas a cantidade de persoas que viñeron darme apertas e bicos con motivo da túa ida.

En Gres

Tratábanme coma se fora a túa filla e eu teño que dicirte que me sentín coma tal.

Nesta feira atopei no seu stand, por certo ategado de obras marabillosas, á artista do gravado Irene Silva, quen non sabía como alentarme. (Adiántoche que vai ilustrar o interior do meu próximo libro; a portada será de Siro López. Acouga! De momento coma sempre, non che digo o título nin o contido ata que o remate. Ela é unha das moitas boas persoas que chegaron a miña vida por ti.

Mil grazas, Pepe, por damos o antídoto contra todos os males. Sabes cal che digo? Esa palabriña galega da que falabamos tantas e tantas veces, a que máis nos gusta aos dous: agarimo.

Grazas por seguir "facendo".

Sei que algún día nos imos atopar. Cando chegue ese intre, por favor, recíbeme como facías cando ía a túa casa: con música de Tino Baz, a quen co teu permiso vou pasar os romances e cancións populares que a túa avoa Maripepa che ensinara e que me cantaches pola noite aquel fin de semana que quedei contigo cando estiveches moi enfermo no Hospital Clínico de Santiago, para que lles poña música. Lembras?

Xa melloraras e déronnos case a unha da madrugada cantando e rindo. Decatámonos da hora e díxechesme: "Loliña é hora de durmir".

Ti e Anisia, Anisia e ti sempre estades no meu corazón. O noso cariño xamais morrerá. Sodes uns seres exemplares para hoxe e para sempre.

Xosé Neira Vilas, o mellor referente literario, un home dunha valía excepcional en todos os eidos, o verdadeiro e máis puro escritor do pobo galego e da Galicia profunda... sen el a cultura galega quedou orfa o día 27 de Novembro de 2015.